

Zámoly-Kerekszenttamás templomromja

2009 szeptember 07. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alapillérei szeretett Hazánknak.

A Vértes és a Velencei-tó között elterülő tágas Zámolyi-medence névadó települése hosszú utcás, fészes beépítésű, kétezer lelkes község. Zámoly az Árpád-korban jelentős hely volt, a királyi székváros, Fehérvár külső védelmi övezetének része. A tatárjárás után Csókák várának tartozéka, a XIV. században a közeli Csákvár gazdájának, Csák Máté tartományúrnak birtoka, majd a Szeghy család tulajdona. Középkori plébániatemploma a XII. században épült Szent Lőrinc vértanú tiszteletére. A hódoltság első évtizedeiben – a faluval együtt – rommá lett, az 1600-as évek derekán a visszatelepülő lakosok részben újjáépítették, de 1683-ban a török ismét felperzselte a települést. A község új birtokosa, a Lamberg család építtette a utcán álló új Szent Lőrinc-templomot 1836–37-ben korai klasszicista stílusban az 1773 és 1775 között készült barokk épület helyébe.

Zámolyi plébániatemplomának maradványa a Székesfehérvár felé vezető országút nyugati oldalán lévő temetőben található. Történetileg épült nyugati orma magasan áll, az oldalfalakat részben kiegészítették. Szentélye – az 1100-as évek végére jellemzően – félkörívvvel záródik.

A településtől északra, a csákvári kereszteződéstől Gánt felé vezető országút mentén, a zámolyiak szőlőhegyének lábánál egy másik rom rejtőzködik. A helyben bányászott dolomitból rakott, kör alaprajzú építmény a helybeliek vélekedése szerint „valami török hagyomány lehet”, valójában a szintén a hódoltság idején elpusztult Kerekszenttamás község templomának maradványa. A kétkedő Tamás apostol tiszteletére szentelt rotunda a falunak is nevet adó plébániának épült a XII. században. A román korban nálunk is gyakori centrális épülettípus a Magyarországon ritkábban előforduló, apszis nélküli változatot képviseli. Helyenként négy-öt méter magasan álló, egy méter 30 centiméter vastagságú körfalának hófehér köveit forró mészhabarcscsal forrasztották egybe, a szinte bonthatatlanul kemény szerkezet ezért volt képes túlélni a háborúk, a környéken építkezők és a garázda turisták rombolását.

Az eltűnt településről nem sokat tudunk. Első említések, 1321-ben a Csák nemzetség tulajdonában volt, az 1400-as évek elején Csókák, 1453 és 1461 között Vitány várának birtokaként szerepelt. A XVI. század dereka óta elhagyottan áll. Az épület kormeghatározása céljából Molnár Vera művészettörténész (1940–1979) kisebb ásatást folytatott 1962-ben. Az Alba Regia 1963–64. évi számában közzétett jelentése szerint a belül hat és fél méter átmérőjű (kívül több mint kilencméteres) körfalon a bejárat délen nyílt. Oltárának helyét semmi sem hangsúlyozza, az északkeleti falba mélyedő kis négyszögletes fülke talán a szentségtartó számára készült. A padlózatot meszes terrazzo borította.

Többé-kevésbé ennyi látható ma is Szenttamás kerek templomából. Az időközben elszállt negyven esztendő alatt csak néhány kődarabbal lett szegényebb a védett rom.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló
